

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
Ing. MSc. Roman Mikulec
minister vnútra
Pribinova 2
812 72 Bratislava

Váš list zo dňa

Naše číslo

Vybavuje/linka

Bratislava

Návrh zmien vo vzťahu k výnimkám zákazu vstupu na územie SR pre cudzincov

Vážený pán minister,

obraciam sa na Vás ako na predsedu Ústredného krízového štábu, ktorý je kordinačným orgánom vlády a výkonným orgánom krízového riadenia. V kompetencii ústredného krízového štábu je okrem iného aj koordinácia činnosti orgánov štátnej správy, orgánov územnej samosprávy a ďalších zložiek určených na riešenie krízovej situácie, navrhovanie opatrení na riešenie krízovej situácie a kontrola plnenia úloh a opatrení uložených vládou pri riešení krízovej situácie.

Obrátilo sa na mňa viacero občanov so svojimi problémami týkajúcimi sa režimu vstupu cudzincov na územie SR resp. nevpustenie ich blízkych osôb, či nejasnosťami v tomto postupe. V súvislosti s prijatými opatreniami Ústredného krízového štábu, následne premietnutými v internom príkaze ÚHCP o postupe pri kontrole na hraniciach, Vám preto predkladám návrhy na zmeny v niektorých aspektoch, v ktorých vidím možné aplikačné problémy vo vzťahu k výnimkám zo zákazu vstupu na územie SR pre cudzincov (osoby bez štátneho občianstva SR, resp. bez udeleného pobytu):

1. Zverejnenie výnimiek cudzincov, na ktorých sa vzťahuje povolenie vstupu

Za problematické v prvom rade považujem, že opatrenia Ústredného krízového štábu v tak podstatnej veci ako je obmedzenie prechodu hraníc, kedy dochádza k zasahovaniu do

práv osôb (hoci na základe oprávnených záujmov SR), nie sú verejne prístupné v ich presnom znení. Napriek tomu, že je možné informácie nájsť na web stránke MZV SR¹, je vhodné do budúcnosti zabezpečiť, aby si občania aj cudzinci vedeli jednoducho dohľadať originálny prameň, z ktorého prijaté opatrenia vychádzajú. Takisto pre príslušníkov ÚHCP realizujúcich kontroly na hraniciach je veľmi náročné odvolávať sa len na interný príkaz PZ, pričom presné znenie tohto príkazu pochopiteľne nemôžu osobám prekračujúcim hranicu na požiadanie poskytnúť. Uvedené je potrebné aj z dôvodu predchádzania situáciám, kedy by cestujúci prišli na hranicu, pričom až tam by sa dozvedeli, že ju niektorí z pasažierov nemôžu prekročiť. Takýto stav je nevyhovujúci nielen prakticky, ale aj právne, keďže dochádza k porušovaniu právnej istoty osôb, ktoré by mali mať možnosť prístupu k informáciám o konkrétnej právnej úprave, na základe ktorej im nie je dovolené prekročiť hranicu, a to v jej originálnom a presnom znení.

Zároveň uvádzam, že podľa informácií, ktoré boli zistené komunikáciou s ÚHCP došlo k predefinovaniu skupiny cudzincov, ktorým je povolené prekročiť hranicu, pričom slovné spojenie „blízka osoba” bolo nahradené „osobami vo vzťahu k občanovi SR - manžel/ka, maloleté dieťa, rodič dieťaťa”. Bolo by vhodné, aby boli tieto zmeny komunikované vo vzťahu k verejnosti jednoznačne a bolo možné si prečítať oficiálny zdroj opatrenia.

Vyššie uvedené skutočnosti nepochybne predstavujú veľký aplikačný, aj právny problém. Navrhujem preto, aby bolo definovanie konkrétnych cudzincov, na ktorých sa vzťahuje výnimka zo zákazu vstupu na územie SR priamo zakotvené v uznesení vlády. Ako príklad uvádzam obdobnú právnu úpravu v ČR, ktorá je zakotvená prostredníctvom *Usnesení vlády ČR ze dne 6. dubna 2020 č. 387 o přijetí krizového opatření*, pričom je verejne prístupná verejnosti.²

2. Potreba zosúladenia postupov

Ďalej upozorňujem na potrebu zosúladenia postupu ÚHCP a ÚVZ, keďže v opatrení ÚVZ zo dňa 17.04.2020 sa objavuje termín „blízka a sprevádzajúca osoba”, ktorá je v blízkom vzťahu k zraniteľnej osobe vyňatej z povinnej karantény. ÚVZ však predpokladá, že polícia na hraniciach automaticky púšťa takéto blízke a sprevádzajúce osoby vo vzťahu k občanovi SR, na ktorého sa vzťahuje výnimka z povinnej karantény (napr. tehotná žena), a to bez potreby zdokladovania vzťahu sobášnym alebo rodným listom. ÚHCP sa však v tejto oblasti riadi interným príkazom, na základe ktorého je možné cez hranicu pustiť len manžela, manželku, maloleté dieťa alebo rodiča dieťaťa, resp. osobu s udelenou výnimkou v zmysle čl. 6 Opatrenia

¹ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Vstup cudzincov na územie SR. Dostupné z: <https://www.mzv.sk/cestovanie/covid19/vstup-cudzincov-na-uzemie-sr-pocas-mimoriadnej-situacie>

² Usnesení vlády ČR ze dne 6. dubna 2020 č. 387 o přijetí krizového opatření. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/RCIABNFABVQ3>

Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky pri ohrození verejného zdravia sp. zn.: OLP/3172/2020 zo dňa 17.04.2020.

3. Situácia blízkych osôb - cudzincov

Viacero podnetov, ktoré prichádzajú do Kancelárie verejnej ochrankyne práv v súvislosti so zákazom vstupu na územie SR sa týkajú práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 EDLP, resp. práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy SR.

V súčasnej dobe, kedy je množstvo párov nezosobášených (pričom však zároveň žijúcich spolu dlhodobo v spoločnej domácnosti a prípadne aj čakajúcich spoločného potomka) je dôležité pri nastavovaní pravidiel na tieto skupiny osôb nezabúdať. V konkrétnych prípadoch by to znamenalo, že by takéto osoby mali mať právo spolu s občanom SR, ktorý je ich blízkou osobou, hranicu SR prekročiť. Preukázať takéto puto obdobné rodinnému by bolo možné napr. na základe potvrdenia o pobyte osôb na rovnakej adrese, resp. prostredníctvom nájomnej alebo inej zmluvy preukazujúcej vzájomný vzťah či čestného vyhlásenia. Eventuálne by takáto zmena mohla byť realizovaná minimálne voči osobám spadajúcim do kategórie osôb, na ktoré sa nevzťahuje povinná karanténa. Ide o osoby, ktoré sa nachádzajú v špecifickej zraniteľnej situácii, kedy sú častokrát odkázané na pomoc sprevádzajúceho alebo blízkej osoby. V týchto prípadoch hodných osobitného zreteľa, vo vzťahu k osobám, ktoré do povinnej karantény nemieria, by bolo dobré prijať miernejšie pravidlá a umožniť prechod cez hranice nielen taxatívne stanoveným osobám (ako je napr. manžel/ka), ale aj akejkolvek osobe blízkej, resp. sprevádzajúcej.

Pre podporu tohto návrhu uvádzam, že osobou blízkou podľa našej legislatívy (§ 116 OZ) je v prvej kategórii príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel. Do druhej kategórie spadajú iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú.

Obdobným pomerom treba rozumieť taký pomer, ktorý je špecifický vzhľadom na platformu, ktorá určuje vznik vzťahu medzi týmito osobami v konkrétnom prípade. Skúmať sa v tomto prípade musí fakticita posudzovaného vzťahu. Fakticita vzťahu je najčastejšie založená na spoločnom súžití osôb. Pôjde napríklad o vzťah druh – družka, pestún – dieťa, poručník – dieťa, opatrovník – opatrovanec, manžel – dieťa manžela, ktoré nie je aj jeho dieťaťom, a pod.³

Aj podľa judikatúry ESLP je základnou zložkou rodinného života právo žiť spoločne tak, aby sa rodinné vzťahy mohli prirodzene rozvíjať a členovia rodiny mohli žiť v spoločnosti svojich blízkych. To, či je prítomný aspekt rodinného života je otázkou reálnej existencie blízkych

³ ŠTEVČEK, M. a kol. Občiansky zákonník I a II. zväzok. Komentár. 2. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2019.

väzieb. ESLP sa v tomto ohľade pozerá v prípadoch neexistencie právneho vzťahu (napr. manželstva, ktoré je možné preukázať na základe sobášneho listu) na fakticitu rodinných väzieb, tzn. či osoby žijú v spoločnej domácnosti. Ostatné zohľadňované faktory sú napr. dĺžka vzťahu alebo prítomnosť spoločných potomkov.⁴

Ďakujem Vám vopred za zohľadnenie mojich návrhov. Verím, že nám rovnako záleží na tom, aby právo občanov SR, ako aj ich blízkych osôb na rešpektovanie rodinného a súkromného života bolo aj v týchto náročných časoch napĺňané.

S pozdravom

prof. JUDr. Mária Patakyová, PhD.
verejná ochrankyňa práv

⁴ ECHR. Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights: Right to respect for private and family life, home and correspondence. 31 August 2019. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf